

POWIATOWY URZĄD PRACY W CZARNKOWIE
ul. Przemysłowa 2a, 64-700 Czarnków

**RANKING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH
W POWIECIE CZARNKOWSKO – TRZCIANECKIM
W 2009 ROKU**

Czarnków, marzec 2010

Spis treści

CZĘŚĆ I - DIAGNOSTYCZNA

I.	UWAGI WSTĘPNE	3
1.	Cel opracowania.....	3
2.	Podstawa opracowania	4
3.	Metodologia opracowania.....	4
II.	ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)	6
1.	Bezrobotni zarejestrowani według zawodów – stan na 31.12.2009 rok.....	6
2.	Bezrobotni poprzednio pracujący pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według grup zawodów	12
3.	Bezrobotni do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki na koniec 2009 roku.....	14
III.	ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW) ZGŁOSZONYCH W 2009 ROKU	19
IV.	ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH	25
V.	PODSUMOWANIE	32

Raport za 2009 rok podzielono na dwie części, tj. **diagnostyczną** i drugą, opartą na wynikach badań GUS oraz danych o absolwentach z Systemu Informacji Oświatowej MEN.

Pierwsza część raportu za 2009 rok tzw. diagnostyczna oparta jest na danych z załącznika 2 i 3 do sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy. Z uwagi na to, że dane z badania popytu z pracą za 2009 rok będą dostępne dopiero w czerwcu 2010 roku, a dane o szkołach wyższych za rok akademicki 2008/2009 będą publikowane przez GUS dopiero pod koniec kwietnia br., termin sporządzenia drugiej części raportu rocznego został przesunięty na przełom lipca i sierpnia 2010 roku.

CZĘŚĆ I – DIAGNOSTYCZNA

I. UWAGI WSTĘPNE

Zmiany popytu na pracę są obecnie znacznie szybsze niż zmiany podaży pracy. W konsekwencji tej różnej dynamiki zmian powstaje na rynku rozbieżność między strukturą zapotrzebowania na kwalifikacje, w której wyraźnie zwiększa się popyt na osoby wykształcone nowocześniej, a strukturą dostarczanych zasobów pracy o ciągle zbyt tradycyjnych kwalifikacjach.

Wraz z postępującym rozwojem gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach – postępować będzie proces zmniejszania się roli tradycyjnych przemysłów uważanych za schyłkowe lub znikające, na rzecz wzrostu roli działań i branż innowacyjnych, stosujących nowoczesne technologie oraz usługi, co skutkuje zanikaniem zawodów rzemieślniczych (tj, krawiec, szewc). W związku z powyższym szczególną rolę do odegrania mają nie tylko szkolenia dostosowujące umiejętności i kwalifikacje osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy, ale także **monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych**. Jest to bowiem proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania się popytu i podaży na siłę roboczą w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków i krótkookresowych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych.

1. Cel opracowania

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, stanowiąc kompleksową analizę podstawowych wielkości opisujących powiatowy rynek pracy w układzie według kwalifikacji zawodowych może posłużyć w szczególności do:

- ❖ kontroli nad pojawiającymi się tendencjami w zatrudnieniu,

- ❖ korelacji kierunków kształcenia i szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim,
- ❖ podnoszenia jakości poradnictwa zawodowego poprzez wskazywanie doradcom zawodowym zawodów poszukiwanych przez lokalnych pracodawców oraz takich, na które maleje zapotrzebowanie,
- ❖ planowania działań przez instytucje i organizacje współpracujące na lokalnym rynku pracy w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,
- ❖ prowadzenia racjonalnej i zgodnej z realiami rynku pracy gospodarki środkami Funduszu Pracy, pozostającymi w dyspozycji urzędu pracy, w zakresie asygnowania środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Zakłada się, iż głównymi użytkownikami informacji zawartych w opracowaniu będą organy i instytucje zainteresowane problematyką rynku pracy, w tym w szczególności:

- lokalne organy rządowe i samorządowe,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu,
- lokalne władze oświatowe i dyrekcje szkół ponadgimnazjalnych,
- wybrane instytucje szkoleniowe.

2. Podstawa opracowania

Podstawowym źródłem informacji wykorzystywanym w opracowaniu było:

zestawienie danych statystycznych dotyczących osób bezrobotnych oraz ofert pracy będących w dyspozycji urzędu w układzie według zawodów i specjalności - załącznik nr 2 do sprawozdania MGIP-01 *Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy i oferty pracy* i załącznik nr 3 *Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności* - stan na 31.12.2009r.

3. Metodologia opracowania

Dane liczbowe o bezrobociu i ofertach pracy w II półroczu 2009 roku, opracowano posługując się nazwami grup zawodów, zawodów i specjalności zgodnymi z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności, wprowadzoną do powszechnego stosowania Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 10 grudnia 2002 roku (Dz. U. Nr 222 poz. 1868).

Zawód jest w niej definiowany jako zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności)

zdobytch w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu winno stanowić źródło dochodu. Zawód może dzielić się na specjalności, które są wynikiem podziału pracy w ramach zawodu i zawierają czynności o podobnym charakterze wymagające pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.

Struktura klasyfikacji łączyła 1636 zawodów i specjalności w 387 grup elementarnych, a te z kolei w bardziej zagregowane grupy średnie (116), 30 dużych i 10 wielkich. Podstawowym kryterium wyodrębniania grup wielkich był poziom kwalifikacji. Natomiast pozostałe poziomy agregacji powstały w wyniku zastosowania w różny sposób kryterium „specjalizacji umiejętności”, co polega na każdorazowym braniu pod uwagę różnych umiejętności, np. rodzaju koniecznej wiedzy, posługiwania się określonymi narzędziami i stosowania odpowiednich materiałów lub też rodzaju wykonywanego produktu i świadczonych usług.

Dla potrzeb opracowania wykorzystano także zalecenia metodyczne Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, które wykorzystują istniejące w tym zakresie dotychczasowe doświadczenia w kraju, w tym w szczególności:

- Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu,
- Międzygminnego Ośrodka Doradztwa i Orientacji Zawodowej Gliwic, Zabrze, Knuruwa i Pyskowic (eksperyment gliwicki),
- projekt prof. M. Kabaja opublikowany w książce pt. „Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu” (Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 1997),
- Krajowego Urzędu Pracy w zakresie pilotażowego wdrożenia monitoringu zawodów w wybranych województwach,
- Międzyresortowego Zespołu do Prognozowania Popytu na Pracę, działającego przy Rządowym Centrum Studiów Strategicznych, w zakresie analizy dorobku metodologicznego oraz efektywności praktycznej monitoringu rynku pracy według zawodów, stosowanego w różnych ośrodkach w kraju.

II. ANALIZA BEZROBOCIA WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW)

1. Bezrobotni zarejestrowani według zawodów – stan na 31.12.2009 rok.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego na koniec **grudnia 2009 roku** wynosiła **5 253** osoby i była wyższa o **1475 osób** tj. o **39,0%** w stosunku do grudnia 2009 roku.

Stopa bezrobocia dla powiatu wynosiła na koniec grudnia 2009 roku **15,6%**. W stosunku do grudnia 2008 roku wzrosła o 3,9 punktu.

Dla kraju wskaźnik ten kształtował się na poziomie **9,1%** a dla województwa **11,9%**.

Obszar powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego nie jest jednorodny pod względem poziomu bezrobocia.

Największe natężenie bezrobociem w grudniu 2009r. występowało w mg. Krzyż – 12,0%, najmniejsze w g. Połajewo – 5,5% (stosunek liczby bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym). W pozostałych gminach wskaźnik bezrobocia rejestrowanego kształtował się na poziomie od 5,6% do 10,9%.

W celu zbadania sytuacji na rynku pracy poszczególnych grup zawodowych posłużono się informacjami dotyczącymi stanu i struktury bezrobocia na koniec 2009 roku.

Struktura bezrobocia według kwalifikacji zawodowych w układzie grup wielkich wskazuje, że bezrobotni w powiecie mają w większości niskie kwalifikacje. Na koniec 2009 roku wśród **4144 osób** bezrobotnych z zawodem zanotowano:

- ❖ **62,2% - 2578 osób** z wykształceniem zasadniczym zawodowym (grupy od 5 do 8),
- ❖ **21,8% - 903** osoby wykształceniem średnim (grupa 3 i 4),
- ❖ **9,4% - 389** osób z wykształceniem elementarnym (grupa 9),
- ❖ **6,6% - 274** osoby o wysokich kwalifikacjach (grupa 1 i 2).

Najliczniejszą kategorię stanowiły osoby posiadające zawody z grupy 7 „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”. Na koniec 2009 roku zaliczono do tej grupy **1390** bezrobotnych - **26,5%** ogółu zarejestrowanych.

Grupa ta dzieli się na cztery grupy duże:

1. **górnicy i robotnicy budowlani** – bezrobotnych o tych zawodach zanotowano **264 osoby** (w tym 97 murarzy),

2. **robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń** – grupa ta reprezentowana przez **617 osób** (w tym 192 ślusarzy),
3. **robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni** – do tej grupy zaliczono **22 osoby**,
4. **pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy** – grupa ta liczyła **487 osób** (w tym 121 krawców).

Znaczną grupę tworzyły **osoby nieposiadające żadnych kwalifikacji zawodowych oraz udokumentowanego doświadczenia zawodowego** – **1109 osób**, tj. **21,1%** ogółu.

Bezrobotni zaliczani do grupy 3 „**Technicy i inny średni personel**” z uwagi na liczebność zajmowali trzecie miejsce. Na koniec 2009 roku zarejestrowano tutaj **801 osób** – **15,2%** ogółu.

W tej grupie zawodowej zostały wydzielone następujące grupy duże:

1. **średni personel techniczny** – na koniec grudnia 2009 roku grupa ta liczyła **237 osób** (w tym 98 osób w zawodzie technik mechanik),
2. **średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia** – w tej grupie zarejestrowano **214 osób** (w tym 93 osoby w zawodzie technik żywienia i gospodarstwa domowego),
3. **nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy** – reprezentowani tylko przez **1 osobę**,
4. **pracownicy pozostałych specjalności** – zaliczono tutaj **349 osób** (w tym 193 osoby w zawodzie asystent ekonomiczny).

Czwarte miejsce pod względem liczebności grupy zajęli bezrobotni posiadający **zawody związane z usługami osobistymi i sprzedawcy**. Według stanu na koniec 2009 roku w skład tej grupy wchodziło **691 bezrobotnych** – **13,2%** ogółu bezrobotnych.

Grupa ta dzieli się na następujące grupy duże:

1. **pracownicy usług osobistych i ochrony** – zaliczono tutaj **287 osób** (w tym 140 kucharzy),
2. **modelki, sprzedawcy i demonstratorzy** – grupa ta na koniec 2009 roku liczyła **404 osoby** (w tym 402 osoby w zawodzie sprzedawca).

Bezrobotni o wysokich kwalifikacjach byli grupa nieliczną. Na koniec grudnia 2009 roku zarejestrowanych było **264 specjalistów** – **5,0%**. W tej grupie z kolei najliczniejszą grupę stanowili pozostali specjaliści – **160 osób**, tj. **ekonomiści i specjaliści do spraw marketingu i handlu (sprzedaży)**.

Poniższa tabela przedstawia przynależność bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2009 roku do grup wielkich.

Tabela 1

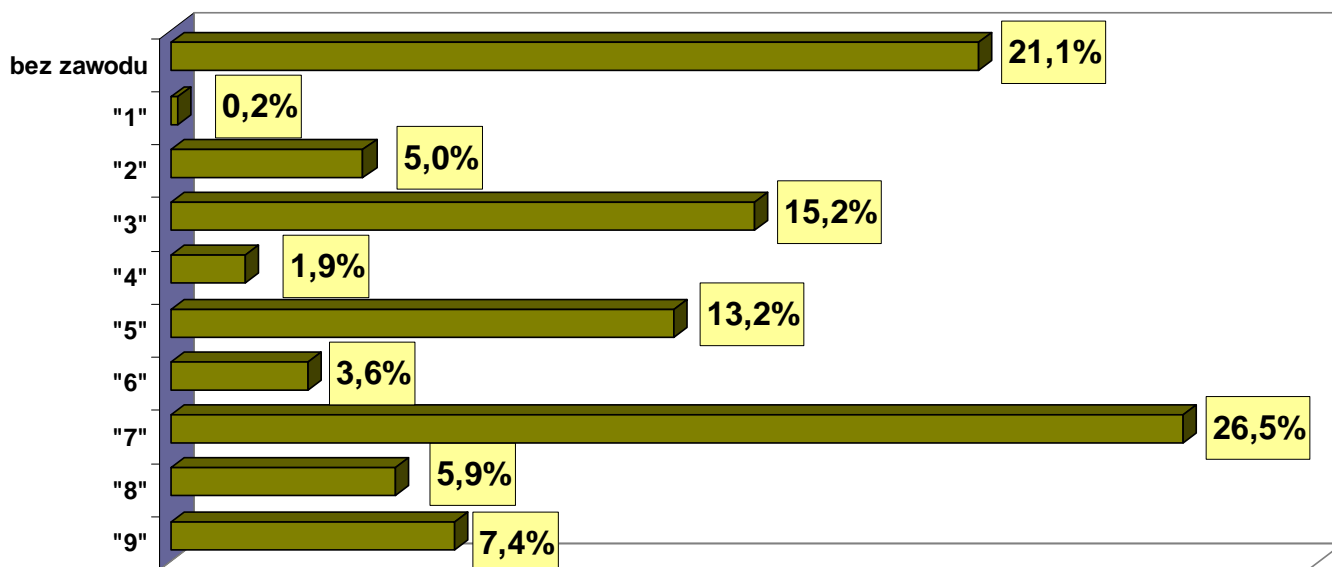
Struktura bezrobocia według grup wielkich zawodów na koniec grudnia 2009r.

Kod zawodu	Grupa zawodów	Liczba bezrobotnych na 31.12.2009	% udział
„0”	Bez zawodu	1.109	21,1
„1”	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	10	0,2
„2”	Specjaliści	264	5,0
„3”	Technicy i inny średni personel	801	15,2
„4”	Pracownicy biurowi	102	1,9
„5”	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	691	13,2
„6”	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	189	3,6
„7”	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	1.390	26,5
„8”	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	308	5,9
„9”	Pracownicy przy pracach prostych	389	7,4
Ogółem		5.253	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Wykres 1

Struktura bezrobotnych wg grup wielkich zawodów w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim – stan na 31.12.2009 rok

Porównanie struktury bezrobocia w końcu 2009 i 2008 roku pozwoliło na zaobserwowanie głównie **tendencji wzrostowych poszczególnych kategorii** zawodowych na rynku pracy. Najbardziej dynamiczny % **wzrost liczby** osób bezrobotnych odnotowano wśród osób posiadających zawody z grupy:

- „specjaliści” – wzrost o **56,2% - 95** osób,
- „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” – wzrost o **55,0% - 493** osoby,
- „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” – wzrost o **48,8% - 101** osób.

Szczegółowe dane dotyczące dynamiki bezrobocia w układzie grup wielkich prezentuje tabela 2.

Tabela 2

Dynamika bezrobocia w układzie grup wielkich 2008 / 2009

Kod zawodu	Grupa zawodów	liczba zarejestrowanych bezrobotnych stan na 31.12.2008	liczba zarejestrowanych bezrobotnych stan na 31.12.2009	dynamika (%) 2008=100	dynamika 2009-2008
0	bez zawodu	776	1.109	42,9%	333
1	przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	5	10	100,0%	5
2	specjaliści	169	264	56,2%	95
3	technicy i inny średni personel	614	801	30,5%	187
4	pracownicy biurowi	97	102	5,2%	5
5	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	543	691	27,3%	148
6	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	175	189	8,0%	14
7	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	897	1.390	55,0%	493
8	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	207	308	48,8%	101
9	pracownicy przy pracach prostych	295	389	31,9%	94
RAZEM		3.778	5.253	39,0%	1.475

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Przeprowadzona analiza dotyczyła również struktury bezrobocia według kwalifikacji zawodowych na poziomie grup elementarnych. Zestawienie sporządzone na koniec grudnia 2009 roku wyszczególnia **12 zawodów**, generujących największe bezrobocie, ponad 70 osób w każdym zawodzie.

Tabela 3

Wykaz grup elementarnych charakteryzujących się najwyższym poziomem bezrobocia na koniec grudnia 2009 roku i dynamika zmian

Kod zawodu	Grupa zawodów	% ogółu bezr. z zawodem	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych stan na 31.12.2008r.	% ogółu bezr. z zawodem	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych stan na 31.12.2009r.	Bezrobotni wzrost/spadek
522107	Sprzedawca	10,7	320	9,7	402	82
371902	Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: Technik ekonomista)	5,1	152	4,7	193	41
722204	Ślusarz	3,9	118	4,6	192	74
512201	Kucharz	3,7	111	3,4	140	29
743304	Krawiec	3,8	115	2,9	121	6
723105	Mechanik samochodów osobowych	2,6	77	2,8	115	38
311502	Technik mechanik*	1,9	57	2,4	98	41
712102	Murarz	2,1	62	2,3	97	35
321402	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	2,8	84	2,2	93	9
321208	Technik rolnik	2,1	64	1,9	79	15
341501	Handlowiec (zawód szkolny: Technik handlowiec)	2	60	1,8	75	15
916201	Robotnik placowy	1,7	51	1,8	74	23

Liczba bezrobotnych ogółem		3778	5253	1475
w tym	Liczba bezrobotnych bez zawodu	776	1109	333
	Liczba bezrobotnych z zawodem	3002	4144	1142

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Najliczniej reprezentowanym wśród bezrobotnych w 2009 roku zawodem był zawód **sprzedawcy, na koniec 2009r. zanotowano 402 osoby stanowiące 9,7% ogółu bezrobotnych.**

W porównaniu ze stanem z końca grudnia 2008 roku liczba zarejestrowanych osób w tej grupie zawodowej **wzrosła o 25,6% tj. o 82 osoby.**

Od lat niekwestionowanym liderem wśród zawodów z największą liczbą osób bezrobotnych jest zawód sprzedawcy. Zawód ten w powiatowym rejestrze, zarówno 2009 roku jak i w latach wcześniejszych, reprezentowała co dziesiąta osoba bezrobotna i co piąta bezrobotna kobieta. Jest tak dlatego, że bardzo łatwo go zdobyć ze względu na nieskomplikowany zakres zadań i umiejętności potrzebnych do jego wykonywania.

Pozwala to na szybkie przyuczenie się do świadczenia tego rodzaju pracy osobom nie posiadającym potrzebnego wykształcenia i doświadczenia, na co szansę daje wysoka fluktuacja kadr od lat notowana w tym zawodzie.

Grupę sprzedawców charakteryzuje nie tylko wysoka fluktuacja kadr, a jednocześnie do przedstawicieli tej profesji kierowana jest znaczna ilość ofert pracy. Bezrobotni, mimo iż posiadają przygotowanie do wykonywania tego zawodu, w wielu przypadkach nie spełniają oczekiwań pracodawców w zakresie obsługi kasy fiskalnej. Dodatkową barierę w podjęciu zatrudnienia mogą stanowić niewystarczające umiejętności interpersonalne.

Porównując liczbę bezrobotnych z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez pracodawców, stwierdzić należy, iż istnieje zdecydowana dysproporcja między tymi wielkościami (dla 402 osób bezrobotnych 187 ofert pracy – nadwyżka 215).

Drugim zawodem generującym najwyższe bezrobocie był **asystent ekonomiczny**, na koniec 2009 roku zanotowano **193 osoby – stanowiące 4,7% bezrobotnych z zawodem.** W odniesieniu do 2008 roku nastąpił wzrost ich liczby o 27%, tj. o 41 osób.

Na uwagę zasługuje, że prawie **35% kobiet** w rejestrze osób bezrobotnych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego reprezentuje tylko siedem zawodów, tj.: **sprzedawca, asystent ekonomiczny, kucharz, krawiec, technik żywienia i gospodarstwa domowego, technik rolnik i technik handlowiec.**

2. Bezrobotni poprzednio pracujący pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy według grup zawodów

Dość znaczną grupę **967 osób – 18,4%** wśród ogółu bezrobotnych w powiecie na koniec 2009 roku stanowiły osoby **bezrobotne z doświadczeniem zawodowym pozostające bez pracy dłużej niż rok**, szczególnie narażone na wykluczenie społeczne przez częstokroć małą elastyczność i mobilność zawodową. W porównaniu z grudniem 2008 roku ich ilość wzrosła o 28,8% - 216 osób.

Każdy człowiek bowiem ma w danym momencie ograniczony zasób kompetencji lub praktyki zawodowej i nie może ich dowolnie zmieniać. Uzyskanie nowych kwalifikacji wymaga kształcenia lub praktyki zawodowej albo spełnienia obu tych warunków jednocześnie, a to z kolei wiąże się z nakładami pieniędzy, czasu i wysiłku.

Wydłużający się zaś okres pozostawania bez pracy zmniejsza poczucie własnej wartości, wywołuje zniechęcenie oraz osłabienie motywacji w poszukiwaniu pracy, a często niewiarę w możliwość zmiany swojej sytuacji.

Tabela 4

Zawody generujące największą liczbę bezrobotnych, poprzednio pracujących pozostających bez pracy dłużej niż rok na koniec 2009 i porównanie ze stanem na koniec 2008 roku

Nazwa zawodu (specjalności)	stan na 31.12.2008		Stan na 31.12.2009		Dynamika w %
	Liczba osób ogółem	% ogółu długotrwale bezrobotnych	Liczba osób ogółem	% ogółu długotrwale bezrobotnych	
Sprzedawca	99	13,2	102	10,5%	3,0%
Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: Technik ekonomista)	27	3,6	33	3,4%	22,2%
Kucharz	27	3,6	33	3,4%	22,2%
Ślusarz	18	2,4	32	3,3%	77,8%
Krawiec	27	3,6	29	3,0%	7,4%
Mechanik samochodów osobowych	15	2	22	2,3%	46,7%
Technik rolnik	14	1,9	20	2,1%	42,9%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	15	2	16	1,7%	6,7%
Sprzątaczką	14	1,9	16	1,7%	14,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Analizując szczegółowo grupę bezrobotnych poprzednio pracujących pozostających bez pracy dłużej niż rok dominowali wśród nich:

- **sprzedawcy** – wzrost o 3,0% w odniesieniu do 2008 roku,
- **asystenci ekonomiczni** – wzrost o 22,2% w odniesieniu do 2008 roku,
- **kucharze** – wzrost o 22,2% w odniesieniu do 2008 roku.

Należy zwrócić uwagę, iż w tych grupach zawodowych notuje się wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych, pomimo znacznego zapotrzebowania ze strony pracodawców.

Może to świadczyć o rozbieżności kwalifikacji i rozmieszczenia zasobów pracy w porównaniu z popytem na pracę.

Gospodarka rozwija się przez tworzenie nowych miejsc pracy, na których są wymagane nowe kwalifikacje, natomiast osoby bezrobotne mają inne (stare) kwalifikacje. Nawet przy doskonałym działaniu rynku edukacyjnego i informacji o rynku pracy pojawia się tego typu niedopasowanie i może trwać stosunkowo długo. Wynika to z czasu potrzebnego na zdobycie kwalifikacji dostosowanych do oczekiwań firm – pracodawców. Im głębsze różnice między popytem a podażą kwalifikacji, tym czas dopasowań dłuższy i tym dłuższe bezrobocie osób niedopasowanych.

Długotrwale bezrobotni *bez zawodu* stanowili **13,0%** ogółu długotrwale bezrobotnych poprzednio pracujących (126 osób, w tym 86 kobiet). W porównaniu ze stanem na koniec grudnia 2008 roku ich liczba **wzrosła o 43,2% - 38 osób**.

3. Bezrobotni do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki na koniec 2009 roku

Niedopasowania kwalifikacyjne, tj. bezrobocie wśród absolwentów, pojawiają się gdy w gospodarce kształcenie (ogólne i zawodowe) funkcjonuje w pewnej izolacji od sygnałów płynących z rynku pracy, np. kiedy ustalanie kierunków zawodowych kształcenia nie ma związku z istniejącym na rynku popytem na pracę, albo kiedy zawartość programów kształcenia nie odpowiada obecnie stosowanym technologiom.

Osoby młode bez doświadczenia zawodowego, za to z wykształceniem, na które obecnie nie ma popytu, wchodzące na rynek pracy po ukończeniu szkoły, są grupą będącą w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Na koniec grudnia 2009 roku w ewidencji osób bezrobotnych zanotowano 335 absolwentów stanowiących 6,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

W odniesieniu do grudnia roku ubiegłego ich liczba wzrosła o 123 osoby, tj. o 58,0%.

Tabela 5

Liczba bezrobotnych absolwentów w układzie grup wielkich na koniec grudnia 2009 i 2008 roku

Grupa zawodów	Liczba bezrobotnych absolwentów na 31.12.2008r.	% ogółu	Liczba bezrobotnych absolwentów na 31.12.2009r.	% ogółu	Dynamika (wzrost w odniesieniu do roku ubiegłego) w %
0. Bez zawodu	76	35,8	140	41,8	84,2
1. Przedstawiciele władz publ, wyżsi urzędnicy i kierownicy	-	-	-	-	-
2. Specjaliści	38	17,9	45	13,4	18,4
3. Technicy i inny średni personel	47	22,2	71	21,2	51,1
4. Pracownicy biurowi	4	1,9	-	-	-
5. Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	31	14,6	42	12,5	35,5
6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1	0,5	-	-	-
7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	12	5,7	34	10,1	183,3
8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	2	0,9	3	0,9	50,0
9. Pracownicy przy pracach prostych	1	0,5	-	-	-
Ogółem	212	100,0	335	100	58,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Wśród bezrobotnych absolwentów na koniec grudnia 2009 roku dominowały **osoby z wykształceniem średnim**, czyli z grup zawodowych 3 i 4, zakwalifikowano tutaj **71 osób (21,2%** zarejestrowanych absolwentów), w tym najwięcej osób zanotowano w zawodach:

- **technik żywienia i gospodarstwa domowego,**
- **asystent ekonomiczny.**

W odniesieniu do roku ubiegłego liczba bezrobotnych absolwentów ze średnim wykształceniem wzrosła o 39,2% tj. o 20 osób.

Absolwenci z wykształceniem zawodowym, tj. z grup od 5 do 7 stanowili grupę **76 osób (22,7%** ogółu). Wśród tej grupy **35,5%** stanowiły osoby w zawodzie **sprzedawcy**. W odniesieniu do grudnia roku 2008 ich liczba wzrosła o 72,7%, tj. o 32 osoby.

Grupę 45 osób (13,4% ogółu bezrobotnych absolwentów) stanowili bezrobotni absolwenci posiadający wykształcenie wyższe głównie administracyjne, ekonomiczne. Ich liczba nieznacznie bo o 7 osób – 18,4% wzrosła w porównaniu do grudnia 2008 roku.

Liczba bezrobotnych absolwentów **nie posiadających zawodu**, czyli osób, które w trakcie nauki nie uzyskały kwalifikacji, uprawniających do wykonywania określonego zawodu, głównie są to osoby kończące licea ogólnokształcące i profilowane, wyniosła 2009 roku **140 osób**, tj. **41,8%** ogółu bezrobotnych absolwentów. W odniesieniu do grudnia roku ubiegłego ich liczba wzrosła o 84,2% tj. o 64 osoby.

Tabela 6

Zawody generujące największą liczbę bezrobotnych absolwentów na koniec 2009 roku

Nazwa zawodu	Liczba osób	w tym	% ogółu
		liczba kobiet	
Sprzedawca*	27	22	8,1%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego*	17	16	5,1%
Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	16	15	4,8%
Ślusarz*	10	1	3,0%
Handlowiec* (zawód szkolny: Technik handlowiec)	10	9	3,0%
Kucharz małej gastronomii*	10	8	3,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

4. Napływ i struktura napływu w 2009 roku

Aby zrozumieć sytuację na rynku pracy, ważne jest nie tylko stwierdzenie, ile osób znajduje się w danym stanie w określonym momencie, lecz także, ile z nich jest w nim od dawna, ile do niego weszło. Innymi słowy: jak zmienia się skład osób pozostających w danym stanie.

W ciągu całego 2009 roku zarejestrowało się **8.629 osób, tj. o 19,1% - 1381 osób więcej niż w ciągu 2008 roku, kiedy to do ewidencji wpłynęło 7.248 osób.**

Największy procent stanowiły osoby z:

- o **wykształceniem zasadniczym zawodowym** z grup zawodowych od 5 do 8 – **41,9% ogółu**
- o **wykształceniem średnim** z grup 3 i 4 – **18,3 % ogółu napływu.**

Najmniej w 2009 roku rejestrowało się osób o wysokich kwalifikacjach z grup 1 i 2, tj. **557 osób (6,5% ogółu)** i bezrobotnych z wykształceniem elementarnym z grupy 9 – **495 osób (5,7% ogółu).**

Tabela 7

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2009 roku w układzie grup wielkich

Grupa zawodów	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2008r.	% udział	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2009r.	% udział	Dynamika w %
0. Bez zawodu	1634	22,5	2028	23,5	24,1%
1. Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	6	0,1	9	0,1	50,0%
2. Specjaliści	450	6,2	548	6,4	21,8%
3. Technicy i inny średni personel	1328	18,3	1441	16,7	8,5%
4. Pracownicy biurowi	147	2,0	140	1,6	-4,8%
5. Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	909	12,5	929	10,8	2,2%
6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	216	3,0	238	2,8	10,2%
7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	1791	24,7	2307	26,7	28,8%
8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	348	4,8	494	5,7	42,0%
9. Pracownicy przy pracach prostych	419	5,8	495	5,7	18,1%
Ogółem	7248	100,0	8629	100,0	19,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Najliczniej w 2009 roku rejestrowali się:

➤ **robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy:** w ciągu 2009 roku zaliczono do tej grupy **26,7%** ogółu zarejestrowanych – **2307** bezrobotnych, wzrost o 28,8% - 516 osób w porównaniu do roku 2008.

Grupa ta dzieli się na cztery grupy duże:

- *górnicy i robotnicy budowlani* – **394 osoby** (w tym 38,3% stanowili **murarze** – 151 osób),
- *robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń* – **1093 osoby** (ślusarze – 28,9% - 316 osób),
- *robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni* – **29 osób**,
- *pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy* – **791 osób** (w tym krawcy stanowili 21,9% – 173 osoby).

➤ **technicy i inny średni personel:** w ciągu 2009 roku zaliczono do tej grupy **16,7% ogółu** napływu – **1441 osób** bezrobotnych, wzrost o 8,5% w odniesieniu do 2008 roku.

W tej grupie zawodowej zostały wydzielone następujące grupy duże:

- *średni personel techniczny* – **470 osób** (technicy mechanicy stanowili 40,4% - 190 osób),
- *średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia* – **368 osób** (w tym technicy żywienia i gospodarstwa domowego stanowili 43,2% – 159 osób),
- *pracownicy pozostałych specjalności* – **603 osoby** (najliczniejszą grupę stanowili asystenci ekonomiczni 57,1% – 344 osoby).

Bezrobotni o wysokich kwalifikacjach rejestrowali się najrzadziej.

W ciągu 2009 roku zarejestrowało się **548 specjalistów, wzrost o 21,8%** w porównaniu do 2008 roku. W tej grupie z kolei najliczniejszą grupę stanowili *pozostali specjaliści* – 59,1% ogółu specjalistów 324 osoby (ekonomiczni – 80).

Biorąc pod uwagę ranking zawodów i specjalności w 2009 roku najwięcej zarejestrowało się:

- ❖ **sprzedawców** – **558 osób** stanowiących **6,5%** ogółu zarejestrowanych w 2009 roku, w odniesieniu do roku ubiegłego nastąpił wzrost ich liczby o 4,1% - 22 osoby,
- ❖ **asystentów ekonomicznych** – **344 osoby** – **4,0%** ogółu napływu osób bezrobotnych, wzrost o 4,2% -14 osób w porównaniu do 2008 roku.

Struktura napływu w 2009 roku

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	% ogółu	w tym kobiety	absolwenci	
					razem	kobiety
522107	Sprzedawca	558	6,5	500	59	49
341902	Asystent ekonomiczny* (zawód szkolny: Technik ekonomista)	344	4,0	283	56	50
722204	Ślusarz	316	3,7	5	16	1
723105	Mechanik samochodów osobowych	220	2,6	1	10	0
311502	Technik mechanik	190	2,2	3	20	0
512201	Kucharz	176	2,0	141	1	1
321402	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	159	1,8	130	54	47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Biorąc pod uwagę rodzaj ostatniego miejsca pracy, najliczniej w 2009 roku rejestrowali się bezrobotni poprzednio pracujący w:

- **przetwórstwie przemysłowym – 2412 osób** (34,4% ogółu zarejestrowanych dotychczas pracujących),
- **handlu hurtowym i detalicznym**, w zakładach zajmujących się naprawą sprzętu mechanicznego, motocykli oraz artykułów przeznaczonych do użytku domowego – **794 osoby** (11,3% ogółu),
- **administracji publicznej i obronie narodowej – 403 osoby** (5,7% ogółu),
- **budownictwie – 406 osób** (5,8% ogółu zarejestrowanych dotychczas pracujących),

W 2009 roku zarejestrowało się **1619 osób** dotychczas niepracujących, w tym 960 kobiet, stanowiących 59,3% ogółu zarejestrowanych dotychczas niepracujących. W odniesieniu do roku ubiegłego liczba rejestrujących się osób dotychczas niepracujących wzrosła o 6,4% - 98 osób.

III. ANALIZA OFERT PRACY WG ZAWODÓW (GRUP ZAWODÓW) ZGŁOSZONYCH W 2009 ROKU

W 2009 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Czarnkowie wpłynęły **1502** oferty pracy, co stanowi **spadek o 27,0%** w porównaniu do analogicznego okresu 2008 roku, kiedy ofert pracy było **2057**.

Struktura pozyskanych ofert pracy według poszukiwanych kwalifikacji zawodowych wskazuje, że zdecydowanie największe zapotrzebowanie pracodawców dotyczyło pracowników posiadających kwalifikacje należące do grupy „**pracownicy przy pracach prostych**” – **418** ofert – **27,8%**.

Stosunkowo często za pośrednictwem urzędu pracy pracodawcy poszukiwali:

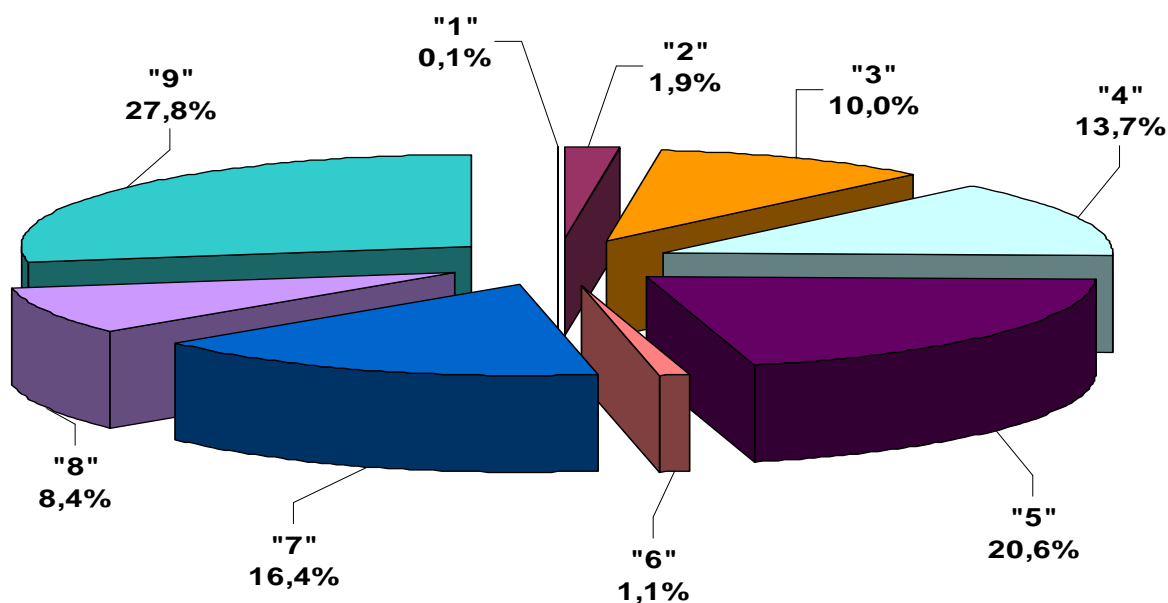
„**pracowników usług osobistych i sprzedawców**” – **309** ofert (**20,6%**).

„**robotników przemysłowych i rzemieślników**” – **247** ofert (**16,4%** ogółu ofert),

Najmniejsza liczba propozycji zatrudnienia dotyczyła osób sklasyfikowanych w grupie „**specjaliści**” – **28** ofert (**1,9%**).

Wykres 2

Struktura pozyskanych ofert pracy wg grup wielkich zawodów w 2009 roku.

- „2” specjaliści
- „3” technicy i inny średni personel
- „4” pracownicy biurowi
- „5” pracownicy usług osobistych i sprzedawcy
- „6” rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy
- „7” robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy
- „8” operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń
- „9” pracownicy przy pracach prostych

Porównanie liczby ofert pracy pozyskanych w 2009 i 2008 roku wskazuje na tendencję malejącą, co przedstawia tabela 9.

Największe spadki zgłoszonych ofert pracy odnotowano w następujących grupach wielkich:

- „specjaliści” - spadek liczby ofert pracy o 45,1%, tj. o 23 oferty,
- „robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” – spadek liczby ofert pracy o 36,5% tj. o 142 oferty,
- „pracownicy przy pracach prostych” - spadek liczby ofert pracy o 35,9% tj. o 234 oferty,
- „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń”– spadek liczby ofert pracy o 34,0%, tj. o 65 ofert.

Zestawienie informacji w tabeli 9 wskazuje, że w 2009 roku znacznie spadła liczba możliwości zatrudnienia na stanowiskach pracy wymagających wyższych kwalifikacji zawodowych, przynajmniej wykształcenia średniego.

Tabela 9

Dynamika zgłoszonych w 2009 /2008 roku ofert pracy w układzie grup wielkich

Grupa zawodów	oferty pracy na koniec 2008r.	oferty pracy na koniec 2009r.	dynamika (%) 2008=100	wzrost/spadek
1. Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	-	1	-	-
2. Specjaliści	51	28	-45,1%	-23
3. Technicy i inny średni personel	195	150	-23,1%	-45
4. Pracownicy biurowi	270	206	-23,7%	-64
5. Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	288	309	7,3%	21
6. Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	21	17	-19,0%	-4
7. Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	389	247	-36,5%	-142
8. Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	191	126	-34,0%	-65
9. Pracownicy przy pracach prostych	652	418	-35,9%	-234
Ogółem	2057	1502	-27,0%	-555

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Analiza zapotrzebowania pracodawców na kwalifikacje pracowników w układzie grup elementarnych wykazuje, że aż **40% ogólnego zainteresowania** pracownikami dotyczy ofert pracy dla osób posiadających **cztery rodzaje kwalifikacji**.

Wśród **1502** ofert pozyskanych przez urząd pracy w **2009 roku** największa liczba ofert pracy skierowana była do bezrobotnych z zawodem „robotnik gospodarczy” – **19,1% ogólnej liczby ofert pracy (287 ofert pracy)**.

Kolejną grupą kwalifikacji stosunkowo często poszukiwaną przez pracodawców był zawód „sprzedawcy” – **187 ofert** stanowiących **12,5%** ogółu ofert pracy, „pracownika biurowego” – **132** oferty, stanowiące prawie **9% ogółu ofert** zgłoszonych w 2009 roku.

Ponadto stosunkowo często za pośrednictwem urzędu pracy zatrudniano osoby na stanowiska „technika administracji” – **58 ofert (3,9% ogółu ofert pracy)**.

Tabela 10

Struktura i dynamika zgłoszonych w 2008 i 2009 roku ofert pracy w układzie grup elementarnych

Kod zawodu	Grupa zawodów	oferty pracy w 2008 roku	% ogółu	oferty pracy w 2009 roku	% ogółu	oferty pracy wzrost/spadek	dynamika w %
914103	Robotnik gospodarczy	393	19,1	287	19,1%	-106	-27,0%
522107	Sprzedawca	173	8,4	187	12,5%	14	8,1%
419101	Pracownik biurowy* (Zawód szkolny: Technik prac biurowych)	175	8,5	132	8,8%	-43	-24,6%
343101	Pracownik administracyjny* (zawód szkolny: Technik administracji)	79	3,8	58	3,9%	-21	-26,6%
742204	Stolarz	21	1,0	32	2,1%	11	52,4%
512201	Kucharz	16	0,8	32	2,1%	16	100,0%
513102	Opiekunka dziecięca	28	1,4	25	1,7%	-3	-10,7%
413103	Magazynier	33	1,6	25	1,7%	-8	-24,2%
913207	Sprzątaczką	17	0,8	24	1,6%	7	41,2%
512301	Bufetowy (barman)	20	1,0	23	1,5%	3	15,0%
411101	Sekretarka	24	1,2	23	1,5%	-1	-4,2%
Liczba zgłoszonych ofert pracy ogółem		2057	100,0	1502	100,0	-555	-27,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Powyższa tabela obrazuje, iż w 2009 roku w porównaniu do 2008 roku zgłoszono więcej ofert pracy dla osób z kwalifikacjami:

- „**kucharz**” – wzrost o 100% tj. o 16 ofert,
- „**stolarz**” - wzrost o 52,4% tj. o 11 ofert,
- „**sprzątaczk**a” - wzrost o 41,2% tj. o 7 ofert.

Duże spadki zgłoszonych ofert pracy odnotowano w następujących zawodach:

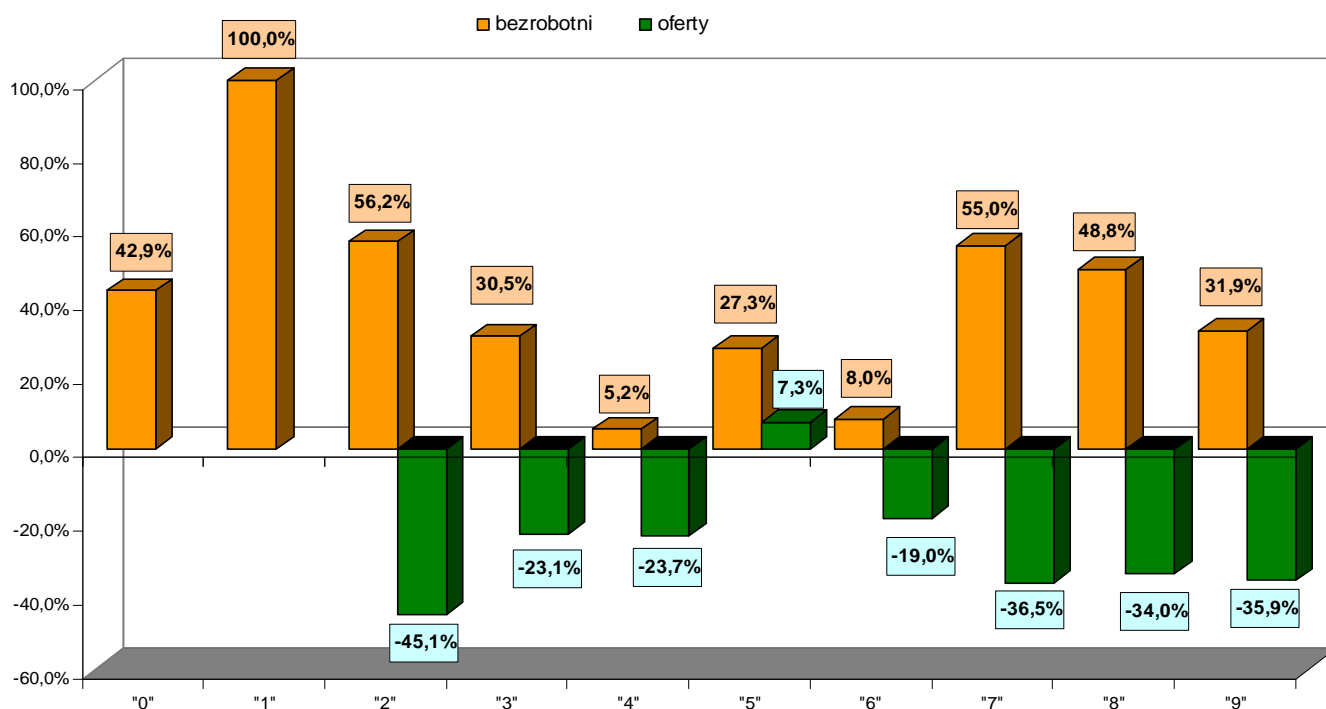
- **robotnik gospodarczy** - liczba zgłoszonych w 2009 roku ofert pracy zmalała o 27%, tj. o 106 ofert,
- **technik administracji** - liczba zgłoszonych w 2009 roku ofert pracy zmalała o 26,6%, tj. o 21 ofert,
- **technik prac biurowych** – spadek o 24,6% tj. o 43 oferty w odniesieniu do 2008 roku.

W 2009 roku obserwowano tendencje związane ze zwiększaniem się skali bezrobocia i zmniejszaniem liczby zgłaszanych przez pracodawców propozycji pracy.

Zestawienie dynamiki bezrobocia i ofert pracy dokładnie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 3

% dynamika liczby bezrobotnych i zgłoszonych ofert pracy w 2009 roku

1 – parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy

2 – specjaliści

3 – technicy i inny średni personel

4 – pracownicy biurowi

5 – pracownicy usług osobistych i sprzedawcy

6 – rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy

7 – robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

8 – operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

9 – pracownicy przy pracach prostych

W 2009 roku najwięcej ofert pochodziło z następujących sekcji EKD:

- administracja publiczna i obrona narodowa – **28,7%**,
- przetwórstwo przemysłowe - **21,1%** ogółu zgłoszonych ofert pracy,
- handel hurtowy i detaliczny naprawa pojazdów samochodowych motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego -**15,1%**,
- budownictwo – **5,9%**.

Tabela 11

Oferty pracy według sekcji EKD w 2009 roku

Sekcja EKD	Liczba ofert	% ogółu
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	431	28,7
Przetwórstwo przemysłowe	317	21,1
Handel hurt. i detal. naprawa pojazdów sam., włączając motocykle	227	15,1
Budownictwo	89	5,9
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	81	5,4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	79	5,3
Edukacja	71	4,7
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	59	3,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	49	3,3
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	21	1,4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	20	1,3
Transport i gospodarka magazynowa	17	1,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektr. gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	10	0,7
Pozostała działalność usługowa	9	0,6
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	8	0,5
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6	0,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	0,4
Informacja i komunikacja	2	0,1
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	-	
Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	
Działalność niezidentyfikowana	-	
Górnictwo i wydobywanie	-	
Ogółem	1502	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

IV. ANALIZA ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH

Różnice na rynku pracy, dotyczące podaży i popytu mogą być źródłem niedopasowań strukturalnych.

Zasadniczą kwestią pozostaje ujęcie w analizach umiejętności ludzkich do wykonywania pracy. Nie sposób wymienić wszystkich możliwych rodzajów kwalifikacji, które posiadają ludzie i o które zabiegają pracodawcy. Znaczna część z nich nie musi ściśle wiązać się z kwalifikacjami zawodowymi, są to raczej ogólne cechy, np. przedsiębiorczość, systematyczność itp.

W niektórych zajęciach zawodowych mają one kapitalne znaczenie. Można też się ich – dzięki treningom wyuczyć. Jednak nie jesteśmy w stanie zbadać wyposażenia ludzi w te cechy.

Najczęściej badamy, w jakich zawodach dominują bezrobotni, czyli dokonuje się analizy zawodów nadwyżkowych i jakich zawodów brakuje na rynku pracy, na które zgłaszane jest zapotrzebowanie.

Niedoskonałość tej analizy wynika jednak z faktu, iż znaczna część populacji nie wykonuje tzw. zawodu wyuczonego, a także że zmienia wykonywany zawód.

Oceny szans uzyskania zatrudnienia w danym zawodzie dokonano w oparciu o następujące mierniki:

- a. **wskaźnik szansy uzyskania oferty pracy w danym zawodzie w analizowanym półroczu,**
- b. **wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów,**
- c. **wskaźnik długotrwałego bezrobocia w danym zawodzie.**

a. Największy **wskaźnik szansy uzyskania oferty pracy** przypadał na następujące grupy zawodów:

- **robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni,**
- **pracownicy obsługi biurowej: sekretarki, operatorzy wprowadzania danych,**
- **pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach: gospodarze budynków,**
- **operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych: operatorzy urządzeń do rozdrabniania, mieszania i granulowania chemikaliów, operatorzy urządzeń do obróbki drewna).**

Ranking zawodów zgłoszonych w ofertach pracy w 2009 roku ze względu na *wskaźnik szansy uzyskania oferty*

Kod grupy zawodów	Nazwa grupy zawodów	Wskaźnik szansy uzyskania oferty
"13"	kierownicy małych przedsiębiorstw	-
"61"	rolnicy	-
"64"	rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	-
"31"	średni personel techniczny	0,0021
"32"	średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia	0,0051
"21"	specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	0,0095
"24"	pozostali specjaliści	0,0112
"22"	specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	0,0121
"72"	robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	0,0128
"83"	kierowcy i operatorzy pojazdów	0,015
"23"	specjaliści szkolnictwa	0,015
"74"	pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0,0174
"73"	robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	0,0188
"63"	leśnicy i rybacy	0,0208
"12"	kierownicy dużych i średnich organizacji	0,0222
"62"	ogrodnicy	0,023
"71"	górnicy i robotnicy budowlani	0,0356
"34"	pracownicy pozostałych specjalności	0,0357
"81"	operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	0,0386
"51"	pracownicy usług osobistych i ochrony	0,042
"52"	modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	0,0433
"42"	pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	0,049
"93"	robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	0,0516
"82"	operatorzy i monterzy maszyn	0,0554
"33"	nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	0,0666
"91"	pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach	0,1347
"41"	pracownicy obsługi biurowej	0,2139
"92"	robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	0,2727

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Najmniejsze szanse uzyskania oferty pracy mieli tymczasem:

kierownicy małych przedsiębiorstw (m.in. w przemyśle przetwórczym, w handlu hurtowym i detalicznym, w gospodarce magazynowej, transporcie i łączności),
rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby.

b. wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów

Zawody deficytowe i nadwyżkowe określane są za pomocą wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów mierzonej stosunkiem średniej miesięcznej liczby zgłoszonych ofert pracy w danym zawodzie w badanym okresie. Przyjmuje się, że:

zawody o wskaźniku $>1,1$ o **zawody deficytowe**,

zawody o wskaźniku mieszczącym się w przedziale $<0,9; 1,1>$ to **zawody zrównoważone** (wykazujące równowagę na rynku pracy),

zawody o wskaźniku $< 0,9$ to **zawody nadwyżkowe**.

Biorąc pod uwagę średnią miesięczną liczbę ofert pracy zgłoszonych w 2009 roku oraz średnią miesięczną liczbę zarejestrowanych osób w danym okresie w powiecie, spośród zawodów, na które pracodawcy zgłosili zapotrzebowanie wyodrębniono **25 zawodów deficytowych, 13 zawodów zrównoważonych oraz 101 zawodów nadwyżkowych**, tabele zawierają jednak 25 zawodów deficytowych i 30 zawodów nadwyżkowych na poziomie 6-cyfrowego kodu zawodu.

Zawody deficytowe

Ranking zawodów deficytowych to cenna wskazówka przede wszystkim dla instytucji edukacyjnych, które powinny przeanalizować i ewentualnie zweryfikować kierunki kształcenia młodzieży. Aby zminimalizować ryzyko generowania absolwentów, którzy następnie zasilą szeregi osób bezrobotnych, w wyniku niedostosowania edukacji zawodowej do potrzeb lokalnego rynku pracy, to właśnie w tych kierunkach w pierwszej kolejności powinna odbywać się edukacja w placówkach oświatowych na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

Do **zawodów deficytowych**, czyli o przewadze liczby ofert nad liczbą bezrobotnych w danym zawodzie zaliczono m.in. następujące zawody:

- monter mebli
- pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z drewna
- sekretarka
- robotnik gospodarczy
- pracownik biurowy [zawód szkolny: technik prac biurowych]
- brukarz
- wulkanizator

Zawody deficytowe

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej	wskaźnik intensywności deficytu zawodów
"828501"	Monter mebli	0,75	0,0833	-0,6667	9
"824190"	Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z drewna	2,3333	0,4167	-1,9167	5,6
"411101"	Sekretarka	1,9167	0,4167	-1,5	4,6
"914103"	Robotnik gospodarczy	23,9167	5,4167	-18,5	4,4154
"419101"	Pracownik biurowy [Zawód szkolny: Technik prac biurowych]	11	2,5833	-8,4167	4,2581
"712401"	Brukarz	0,3333	0,0833	-0,25	4
"823104"	Wulkanizator	0,3333	0,0833	-0,25	4
"827804"	Operator urządzeń do produkcji piwa	0,3333	0,0833	-0,25	4
"346101"	Asystent osoby niepełnosprawnej	0,25	0,0833	-0,1667	3
"514104"	Maniurzystka	0,25	0,0833	-0,1667	3
"713302"	Tynkarz	0,25	0,0833	-0,1667	3
"714202"	Lakiernik wyrobów drzewnych	0,75	0,25	-0,5	3
"932101"	Konserwator części	0,25	0,0833	-0,1667	3
"421102"	Kasjer handlowy	0,5833	0,25	-0,3333	2,3333
"512301"	Bufetowy [barman]	1,9167	0,8333	-1,0833	2,3
"915206"	Woźny	0,75	0,3333	-0,4167	2,25
"241307"	Specjalista do spraw kadr	0,1667	0,0833	-0,0833	2
"322401"	Masażysta [zawód szkolny: Technik masaży]	0,1667	0,0833	-0,0833	2
"712501"	Meliorant	0,5	0,25	-0,25	2
"913205"	Pomoc laboratoryjna	0,1667	0,0833	-0,0833	2
"341601"	Zaopatrzeniowiec	0,9167	0,5	-0,4167	1,8333
"343101"	Pracownik administracyjny [zawód szkolny: Technik administracji]	4,8333	3,25	-1,5833	1,4872
"346102"	Opiekun w domu pomocy społecznej	0,3333	0,25	-0,0833	1,3333
"816205"	Palacz kotłów c.o. wodnych rusztowych	0,3333	0,25	-0,0833	1,3333
"821107"	Operator obrabiarek sterowanych numerycznie	0,4167	0,3333	-0,0833	1,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Zawody zrównoważone

Na rynku pracy w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim wystąpiło **13 zawodów zrównoważonych**, tj. takie, których wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) kształtował się w granicach 0,9 - 1,1. Zawody o zrównoważonym popycie i podaży pracy wystąpiły we wszystkich wielkich grupach zawodów.

Do zawodów zrównoważonych, tj. cechujących się równowagą na rynku pracy zaliczono m.in. następujące zawody:

- technik fizjoterapii
- opiekunka środowiskowa
- fakturzystka
- planista produkcyjny

Tabela 14

Zawody zrównoważone

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej	wskaźnik intensywności deficytu zawodów
"322402"	Technik fizjoterapii	0,0833	0,0833	0	1
"346103"	Opiekunka środowiskowa	0,3333	0,3333	0	1
"412104"	Fakturzystka	0,0833	0,0833	0	1
"413201"	Planista produkcyjny	0,0833	0,0833	0	1
"419103"	Pracownik do spraw osobowych	0,0833	0,0833	0	1
"621104"	Ogrodnik – uprawa roślin ozdobnych	0,1667	0,1667	0	1
"713704"	Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych	0,1667	0,1667	0	1
"731102"	Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	0,1667	0,1667	0	1
"827202"	Operator urządzeń do produkcji wyrobów mleczarskich	0,1667	0,1667	0	1
"832301"	Kierowca ciągnika siodłowego	0,0833	0,0833	0	1
"913203"	Pokojowa [w hotelu]	0,1667	0,1667	0	1
"931203"	Robotnik drogowy	0,6667	0,6667	0	1
"931201"	Kopacz	1	1,0833	0,0833	0,9231

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

Zawody nadwyżkowe

Do zawodów cechujących się największą **nadwyżką podaży siły roboczej** zaliczono m.in. następujące grupy:

- księgowy [samodzielny]
- szlifierz metali
- pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle

Wśród zawodów zdefiniowanych jako nadwyżkowe dominowały zawody wymagające wykształcenia zawodowego. Najczęściej prace na w/w stanowiskach podejmują mężczyźni.

Zawody nadwyżkowe

Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna liczba ofert pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Średnia miesięczna nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej	wskaźnik intensywności deficytu zawodów
"343201"	Księgowy [samodzielny]	1	1,1667	0,1667	0,8571
"722303"	Szlifierz metali	0,4167	0,5	0,0833	0,8333
"932190"	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle	0,4167	0,5	0,0833	0,8333
"322404"	Terapeuta zajęciowy	0,3333	0,4167	0,0833	0,8
"721203"	Spawacz ręczny łukiem elektrycznym	0,75	1	0,25	0,75
"742190"	Pozostali robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni	0,5	0,6667	0,1667	0,75
"413103"	Magazynier	2,0833	2,9167	0,8333	0,7143
"515902"	Pracownik ochrony mienia i osób [zawód szkolny: Technik ochrony fizycznej osób i mienia]	0,8333	1,1667	0,3333	0,7143
"811102"	Operator koparek i zwałowarek	0,1667	0,25	0,0833	0,6667
"322601"	Technik farmaceutyczny	0,3333	0,5833	0,25	0,5714
"346104"	Pracownik socjalny	0,5	0,9167	0,4167	0,5455
"514103"	Kosmetyczka [zawód szkolny: Technik usług kosmetycznych]	0,5	0,9167	0,4167	0,5455
"933104"	Robotnik magazynowy	0,5833	1,0833	0,5	0,5385
"213903"	Specjalista zastosowań informatyki	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"223912"	Kosmetolog	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"241203"	Specjalista bankowości	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"311101"	Laborant chemiczny	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"311209"	Technik ochrony środowiska	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"513902"	Pomoc farmaceutyczna	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"712204"	Zbrojarz	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"712301"	Cieśla	0,4167	0,8333	0,4167	0,5
"722390"	Pozostali ustawiacze-operatorzy obrabiarek skrawających do metali	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"724203"	Elektromonter maszyn elektrycznych	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"732107"	Odlewnik wyrobów ceramicznych	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"812403"	Tłoczarz w metalu	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"913101"	Pomoc domowa	0,0833	0,1667	0,0833	0,5
"913207"	Sprzątaczką	2	4,5	2,5	0,4444
"742402"	Łubiankarz	0,5833	1,3333	0,75	0,4375
"913204"	Pomoc kuchenna	0,5833	1,3333	0,75	0,4375
"421301"	Asystent usług pocztowych	0,1667	0,4167	0,25	0,4

c. **Wskaźnik długotrwałego bezrobocia** określa zawody, w których bezrobotni najdłużej oczekują na ofertę pracy. Analiza wielkości tego wskaźnika wskazuje, że w rejestrach urzędu pracy najdłużej pozostawali bez pracy bezrobotni pracujący poprzednio w zawodach:

z grupy 6 „rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy”,

z grupy 4 „pracownicy biurowi”: pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów, pracownicy obsługi biurowej,

z grupy 9 „pracownicy przy pracach prostych” głównie w handlu i usługach,

Najkrócej zaś pozostawali bez pracy robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni.

Tabela 16

Zestawienie osób długotrwale bezrobotnych na koniec grudnia 2009 roku

Kod grupy zawodów	Nazwa grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
"33"	nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	1
"42"	pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	0,4667
"61"	rolnicy	0,3152
"64"	rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0,3
"41"	pracownicy obsługi biurowej	0,2989
"63"	leśnicy i rybacy	0,2833
"83"	kierowcy i operatorzy pojazdów	0,2697
"93"	robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	0,2687
"52"	modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	0,2525
"51"	pracownicy usług osobistych i ochrony	0,2334
"74"	pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0,232
"73"	robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	0,2273
"91"	pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach	0,2222
"23"	specjaliści szkolnictwa	0,2188
"13"	kierownicy małych przedsiębiorstw	0,2
"12"	kierownicy dużych i średnich organizacji	0,2
"32"	średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia	0,1963
"62"	ogrodnicy	0,1765
"81"	operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	0,1714
"71"	górnicy i robotnicy budowlani	0,1705
"72"	robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	0,1653
"21"	specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	0,1579
"82"	operatorzy i monterzy maszyn	0,1544
"34"	pracownicy pozostałych specjalności	0,1519
"31"	średni personel techniczny	0,1392
"24"	pozostali specjaliści	0,125
"22"	specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	0,1176
"92"	robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabelarycznych MPiPS-01

V. PODSUMOWANIE

Podsumowując analizę danych przedstawionych w tabelach zauważyć można, że najistotniejszym problemem wśród osób bezrobotnych są niedostateczne kwalifikacje zawodowe lub ich brak. Dotyczy to zarówno elementarnej wiedzy szkolnej jak również uprawnień dodatkowych – niezbędnych do wykonywania danego zawodu.

Większość bezrobotnych to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W większości dysponowali oni kwalifikacjami na poziomie zawodowym, bądź nie posiadali w ogóle ani kwalifikacji, ani doświadczenia zawodowego.

Najliczniejszą kategorię stanowiły osoby posiadające zawody z grupy „**robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy**” oraz **osoby bez zawodu**, które podzielić można na osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz wykształceniem ogólnokształcącym. Założyć można jednak, iż osoby z drugiej grupy będą kontynuować naukę i w rezultacie nabędą uprawnienia i kwalifikacje do wykonywania określonego zawodu.

Do zawodów cechujących się największą **nadwyżką podaży siły roboczej** zaliczono m.in. następujące grupy:

- księgowy [samodzielny]
- szlifierz metali
- pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle

Wśród zawodów zdefiniowanych jako nadwyżkowe dominowały zawody wymagające wykształcenia zawodowego. Najczęściej prace na w/w stanowiskach podejmują mężczyźni.

Innym zjawiskiem występującym obecnie na rynku pracy jest istnienie grupy zawodów scharakteryzowanych jako **deficytowe** m.in. monter mebli, pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z drewna, sekretarka, robotnik gospodarczy, pracownik biurowy [zawód szkolny: technik prac biurowych], brukarz, wulkanizator.

Oznacza to większą liczbę ofert pracy zgłaszaną w stosunku do liczby osób zarejestrowanych. Wytłumaczyć to można kilkoma przyczynami, np. szkolnictwo zawodowe nie dostosowało jeszcze swojej oferty edukacyjnej do zmieniającej rzeczywistości, stąd mało kandydatów na te stanowiska, uzyskanie uprawnień wymaganych przy wykonywaniu pewnych zawodów jest kosztowne.

Dość znaczną grupę **967 osób – 18,4%** wśród ogółu bezrobotnych w powiecie na koniec 2009 roku stanowiły osoby **bezrobotne z doświadczeniem zawodowym pozostające bez pracy dłużej niż rok**, szczególnie narażone na wykluczenie społeczne przez częstokroć małą elastyczność i mobilność zawodową. W porównaniu z grudniem 2007 roku ich ilość wzrosła o 28,8% - 216 osób.

Wśród bezrobotnych absolwentów na koniec grudnia 2009 roku dominowały **osoby z wykształceniem średnim**, czyli z grup zawodowych 3 i 4, zakwalifikowano tutaj **71 osób (21,2%** zarejestrowanych absolwentów), w tym najwięcej osób zanotowano w zawodach:

- **technik żywienia i gospodarstwa domowego**
- **asystent ekonomiczny**

W odniesieniu do roku ubiegłego liczba bezrobotnych absolwentów ze średnim wykształceniem wzrosła o 39,2% tj. o 20 osób.

W 2009 roku obserwowano tendencje związane ze zwiększaniem się skali bezrobocia i zmniejszaniem liczby zgłaszanych przez pracodawców propozycji pracy.

Liczba bezrobotnych wzrosła o 39,0% w odniesieniu do roku ubiegłego, natomiast liczba ofert pracy spadła o 27,0%.

Pracodawcy zgłaszali do urzędów pracy chęć zatrudnienia osób bezrobotnych przede wszystkim w zawodach takich jak: **robotnik gospodarczy, sprzedawca, pracownik biurowy, pracownik administracyjny.**

Osoby najgorzej wykwalifikowane najpóźniej zdobywają pracę i najszybciej ją tracą – są najmocniej narażone na negatywne skutki zmian w gospodarce. Zauważalny jest wzrost wymagań pracodawców co do poziomu wykształcenia i zakresu umiejętności, co głównie wynika z wysokiej podaży pracy. Doprowadza to do sytuacji, w której nawet wysokie kwalifikacje nie zapewniają wszystkim pracy.

Brak wystarczającej liczby ofert pracy dla osób najlepiej wykształconych powoduje, że aby uzyskać zatrudnienie muszą one wykonywać prace na stanowiskach nie satysfakcjonujących zarówno pod względem finansowym jak i prestiżowym. Osoby te mają jednakże większe szanse na zdobycie pracy i ponoszą mniejsze ryzyko jej utraty. Wysokie kwalifikacje zwiększają mobilność zawodową kandydatów.

Największe szanse na zatrudnienie mają osoby, które spełniają jednocześnie trzy warunki: dobrze znają język obcy, posiadają prawo jazdy, co zwiększa potencjalną mobilność kandydata do pracy – wpływa na jego elastyczność, większą dyspozycyjność i wszechstronność, sprawnie obsługują komputer. Znaczenie wymienionych wyżej umiejętności jest istotne ze względu na ich uniwersalny charakter – są one przydatne w pracy na niemal każdym stanowisku.

Postępująca komputeryzacja wszystkich dziedzin życia społecznego w największym stopniu dotyczy życia zawodowego – osoby nie potrafiące posługiwać się komputerem jako narzędziem pracy będą miały coraz mniejsze szanse na zdobycie stałej i dochodowej pracy.

Analiza suchych liczb i wskaźników pokazuje tylko skalę problemu, ale nie diagnozuje przyczyn pozostawania bez pracy czy też niechęci do podnoszenia kwalifikacji. Wyciągnięcie zatem wniosków z opracowań ilościowych zawsze będzie jedynie stanowić częściową diagnozę, do której należy dodać wiedzę i spostrzeżenia specjalistów zajmujących się problematyką rynku pracy.